

Kirkemøtet 2010

Hilsen ved Kirkemøtets åpning 14. november v/ statsråd Rigmor Aasrud

Deres Majestet,
Kjære Kirkemøte

(Innledning)

Det er ett år siden jeg sto på denne talerstolen sist. Da hadde jeg akkurat tatt over som kirkestatsråd. Alt var nytt og ganske overveldende. Når jeg ser tilbake på året som er gått, har det vært et utrolig spennende år. Jeg har reist rundt og besøkt mange av dere. Det har vært lærerikt å se, oppleve og snakke med dere på deres hjemmebane. Jeg har fått stor respekt for alt det gode arbeidet som skjer ute i menighetene – enten det er trosopplæring, kirkevedlikehold, samisk kirkeliv, arbeid for robuste lokale enheter eller diakoni og gudstjenesteutvikling.

Nå føler jeg at jeg har ett års forsprang på mange av dere som er nyvalgte og kommer til Kirkemøtet for første gang. Jeg vil tro at dere kjenner på noe av den uoversiktliggheta jeg følte på i fjor. Men jeg har lyst til å si at hvis dere tar tida til hjelp, og jobber dere gjennom sakene, så blir det veldig spennende etter hvert! Jeg vil gratulere dere med valget til bispedømmeråd og Kirkemøte og ønske lykke til med arbeidet i og for kirka.

(Folkekirke og prester)

Å være kirkestatsråd er å ha et arbeidsfelt som er litt annerledes enn de andre feltene jeg har ansvar for. I alle fall berøres jeg som person på en annen måte enn når jeg tar stilling til tariffspørsmål eller bredbåndsutbygging.

For meg betyr tilhørigheta til folkekirka mye. Det er folkekirka jeg er statsråd for, og det er den jeg ønsker å bevare og fornye. Det er den kirka jeg har møtt på reisene mine – ei kirke som er åpen og raus og inkluderer alle som vil være med. Jeg har møtt både frivillige, folkevalgte og ansatte med et stort engasjement – et engasjement som går ut over det lønns slippen kan uttrykke. Det er det grunn til å være takknemlig for.

Jeg har også det øverste arbeidsgiveransvaret for ca. 1300 prester, og jeg tror dere vil være enig med meg i at folkekirka dør langsomt hvis prestetjenesten ikke fungerer godt. Derfor er

jeg glad for at vi har foreslått en bevilgning til økt prestetjeneste neste år. Vi ønsker å plassere de nye prestene der antallet kirkemedlemmer pr. prest er aller størst – i Borg og Stavanger. Så må dere i bispedømmeråda være med og ta et aktivt ansvar for at vi har en personalpolitikk for prestene som vi kan være stolte av. Det er helt nødvendig dersom vi skal få effekt av midlene vi har satt av til et mer aktivt rekrutteringsarbeid. Vi går mot et presteunderskudd dersom ikke flere unge rekrutteres inn. All erfaring tilsier at den personlige kontakten med og utfordringen til unge mennesker er noe av viktigste vi kan gjøre. Her må alle være med på å gjøre en forskjell og ta ansvar for at kirka også i tiåra framover skal ha mange og gode prester.

Dyktige proster som kan utøve god ledelse av prestetjenesten og bidra til godt samvirke med fellesrådene, er også et viktig fokus for oss. Prostereformen har virket noen år. Vi vil ta initiativ til å evaluere reformen for å få mer kunnskap om hvordan den fungerer, og hva som eventuelt bør justeres.

(Kirkebranner – kirkeøkonomi og lokalt samarbeid)

I fjor fortalte jeg om min egen erfaring da Grymyr kirke brant ned i 1999. Det var en sterk opplevelse, som fortsatt gir meg gåsehud. I løpet av det siste året har jeg vært på to nye kirkebranntomter – Hønefoss og Våler i Hedmark. Og det samme skjer overalt: Etter en brann kommer det opp et stort lokalt engasjement. Noen ganger blir dette også til lokale konflikter fordi engasjementet blir så sterkt og følelsene mange. Det er viktig å skape lokale arenaer for gode prosesser slik at det gamle og det nye kan møtes på en konstruktiv måte. Men først og fremst må vi unngå flere kirkebranntomter. Det viktige arbeidet med å brannsikre og vedlikeholde kirkene må fortsette. Vi har foreslått å utvide ramma for rentekompensasjonsordninga for kirkebygg med 400 millioner kroner. Slik bidrar staten aktivt til at kommunene kan ivareta sitt ansvar på dette viktige området.

Så er det også gledelig at regnskapstallene bekrefter at forbedra kommuneøkonomi også betyr bedring i de fleste fellesrådenes økonomi. Et resultat av dette er økt ressursinnsats rettet mot kirkebygga. Mens utgifter knyttet til vedlikehold, rehabilitering og oppføring av kirker utgjorde vel 1,1 mrd. kroner samlet sett for perioden 2002-2005, var tilsvarende beløp for perioden 2006-2009 på nærmere 2,3 milliarder kroner. Et tett og godt samarbeid mellom fellesråd og kommune på administrativt og folkevalgt nivå er helt nødvendig for å sikre lokalkirkas økonomiske framtid.

(Kirkeforliket – demokratireform)

Folkekirka må bevares og fornyes, og kirkeforliket fra 2008 danner en viktig bærebjelke i dette arbeidet. Vi er nå midt inne i demokratireformen, som dere er et resultat av, og som skal ligge til grunn for en videre utvikling av forholdet mellom stat og kirke. Vi har foreslått en bevilgning på rundt 72 millioner kroner til kirkevalgene neste år. Det er mye og sier noe om hvor viktig vi meiner at denna reformen er for kirka. Å engasjere medlemma ved valg er en konstant, men helt nødvendig utfordring for å bevare folkekirka. Det er blant anna gjennom valg vi kan sikre tilhørighet og engasjement, slik at vi ikke får ei kirke for de få.

Jeg har forståelse for at demokratireformen betyr mye arbeid for dere på to korte år. Det blei gjort viktige erfaringer i 2009 som det kan bygges videre på for neste års valg. Og det samme hva dere gjør: Sørg for at det blir enklere å bruke stemmeretten! Min erfaring var at en måtte være mer enn gjennomsnittlig interessert for å få nok kunnskap ved forrige valg.

Så er det viktig for meg å si at demokratireformen er mye mer enn en valgteknisk reform. Dere som er valgt, må kreve å få tilstrekkelig opplæring slik at dere kan utøve den styringa dere er satt til. Når vi fra departementets side stresser dere på mål og resultater, så er det nettopp for å gi dere et nødvendig rom til å utøve styring og ledelse.

(Forliket – preses og grunnlovsendringer m.m.)

Vi holder stø kurs i oppfølgingen av forliket. I løpet av kommende måneder håper vi å være i mål med presessaken. Det har vært sagt mye om prosessen i vår, og mange i denne salen har vært frustrert over at deres votum ikke fikk avgjørende vekt i regjeringa. For det første vil jeg si at engasjement er bra. Her var det et stort engasjement fra hele landet som handler om mye mer enn geografi. Så tar jeg til etterretning at vi ikke klarte å komme til full enighet. Nå håper og tror jeg at vi finner fram til en ordning som blir god for kirka, tilsynsområdet og den som utnevnes.

Dere skal behandle en sak om endringer i gravferdsloven, som også inngår i kirkeforliket. Nå handler det om å få på plass nødvendige endringer i lovverket som ivaretar religiøse og livssynsmessige minoriteter. Samtidig fremmer vi også forslag om noen endringer i kirkeloven. Vi får på plass en hjemmel for å innhente politiattest ved ansettelse og engasjement av frivillige i Den norske kirke, men jeg vil samtidig si at det er viktig å huske på at dette tiltaket bare kan være ett av mange for å forhindre overgrep.

I samarbeid med Kirkerådet er vi også i gang med å forberede grunnlovsendringene som skal vedtas av Stortinget i 2012. Når grunnlovsendringene vedtas, må vi gjøre noen tilpasninger i annet regelverk. Det arbeides nå blant annet for å få fram et grunnlag for at Kirkemøtet våren 2011 kan behandle en sak om tilsetting av proster og biskoper. Så sier kirkeforliket ikke noe om hva som skal skje av endringer i forholdet mellom stat og kirke etter at avtalen løper ut i 2013. Derfor er det ennå for tidlig å si noe sikkert om veien videre etter utløpet av inneværende stortingsperiode.

Jeg registrerer at Kirkerådet og KA er opptatt av spørsmål om den framtidige organiseringa av kirka. Det er viktig å få til åpne og breie prosesser om framtidens kirke. Jeg meiner at vi allerede nå har et stort behov for å finne fram til mer robuste lokalenheter i kirkeforvaltninga. Vi ser at fellesrådene i mange små kommuner sliter og har vanskelig for å få endene til å møtes. På sikt er dette også en trussel mot folkekirka. Vi må i fellesskap klare å finne fram til ordninger som sikrer ei forsvarlig drift av lokalkirka – jeg mener det er behov for fornying på dette området.

Dere er også kjent med at Kulturdepartementet har satt ned et tros- og livssynspolitisk utvalg. Et slikt utvalg har dere i kirka etterspurt, og utvalgets arbeid vil kunne påvirke veien videre også i forholdet mellom stat og kirke. La meg legge til: Tros- og livssynspolitikken er ikke bare noe vi skal utrede oss fram til i et statlig utvalg. De utfordringene samfunnet vårt står midt oppe i med hensyn til å bli et godt flerkulturelt samfunn, løses ikke på papir. Måten vi møter og inkluderer nye landsmenn på er avgjørende. Her har kirka viktige bidrag å komme med. Jeg har forventninger om at nettopp kirka med sitt budskap om nestekjærighet kan være en viktig bidragsyter i lokalsamfunna for å skape et inkluderende og nestekjærlig samfunn med respekt for ulikhet.

(Trosopplæring)

Her spiller også trosopplæringa en viktig rolle. Lykkes vi ikke med å nå alle barn og unge i kirka med opplæring i kristen tro, vil oppslutninga om kirka gradvis forsvinne. Tilhørighet og engasjement kommer ikke av seg sjøl. Kirka må ”legge tunge lecablokker i magen på folk”, sa Kristine Koht på trosopplæringskonferansen; ”byggesteiner som barna tar med seg og lever på resten av livet!” Det er godt sagt.

Trosopplæringskonferansen imponerte meg! Der var det liv og røre og engasjerte folk med visjoner og kreativitet av en annen verden! Jeg er stolt over bevilgingene vi har klart å få fram til dette formålet de siste åra. Ennå gjenstår det en del, og alle må dra lasset hvis vi skal nå målene våre. Det betyr store endringer i hele kirka for at barn og unge skal få nødvendig kunnskap og kjennskap. Og da snakker vi ikke om en ”utvida søndagsskole” for de få. Vi snakker om en ”folkebevegelse” (kirkebevegelse) der alle barn og unge skal nås med opplæringstilbud. Skal vi klare å dokumentere at reformen virker etter intensjonen, er vi helt avhengige av at dere i menighetene får gode rapporteringsrutiner på plass. Vi må være sikre på at penga når fram dit de skal, og at måla om bredde og læringsmål for den enkelte nås. Som folkevalgte i kirka har dere en viktig oppgave i å påse at reformen gjennomføres etter intensjonene.

(Avslutning)

Jeg har opplevd mye dette første året som kirkestatsråd, og jeg har fått med meg mange utviklingstrekk som krever nye tanker og arbeidsmåter. Blant annet møter med pilegrimsarbeid, kulturarbeid og fjellpresten i Valdres gjør at jeg håper dere har overskudd til å se på fornying også av kirkas arbeidsmåter. Folks religiøsitet gir seg nye uttrykk, og arbeids- og fritidsmønsteret endrer seg. Det er viktig at kirka er til stede der folk er – enten det er i byen, ved sjøen eller på fjellet.

Det er spennende tider. Jeg vil ønske dere lykke til som beslutningstakere i viktige spørsmål for kirkas framtid, spørsmål som berører mennesker på et djupt plan. Derfor er det viktig at endringer forankres vidt og bredt dersom folkekirka fortsatt skal være kirke for folk flest i landet vårt. Jeg gleder meg til å være med på fortsettelsen.

Godt kirkemøte!